

RECENZE

E. Syřišťová a kolektiv
NORMALITA OSOBNOSTI

Avicenum, Praha, 1972, 231 s.

Kniha, na níž se podíleli především psychologové a psychiatři, nezanedbala hlediska biologická, sociologická a filosofická a je čtením podnětným, má ráz velmi živé a dramatické konfrontace tím, že nabízí různá hlediska a řešení. Editorka této publikace sama vyplnila takřka jednu třetinu knihy svými příspěvky (kromě úvodu a závěru čteme z pera Evy Syřišťové stať Položení otázek, studii Normalita z psychologického a psychopatologického hlediska a úvahu Na okraj filosofických úvah o normalitě — spolu s E. Stuchlíkovou), za nimiž pozorný čtenář zřetelně cítí, že jí jde o problematiku bytostně, až existenciálně blízkou, která zvedá text (i subtext) do úrovně filosofie a filosofické antropologie. Zdaleka si neklade jen otázku normality z psychologického a psychopatologického hlediska, i když také k této problematice řekla mnoho podstatného.

Otázka po normalitě se jí jeví konečnou jako otázka po realizaci životních možností člověka, po dosažení optima lidské existence, přičemž „lidské optimum nespočívá v danosti, ale v procesu tvoření a sebetvoření. Je to proces směřující nejen k optimální realizaci potencialit individua, ale zároveň k optimální realizaci lidských hodnot“ (s. 73).

Z ostatních autorů se zabývá J. Lát biologickým pojetím normality, J. Langmeier kritérii a podmínkami normálního vývoje v dětství, psychiatři Vl. Vondráček a J. Dobiáš významem normality v lékařské psychologii a psychiatrii, J. Prokúpek normalitou osobnosti a duševním zdravím. Sociálně psychologické pojetí normality rozvíjí J. Janoušek, normalitu z hlediska transkulturálního analyzuje J. Váňa a normalitu ve společnosti průmyslové civilizace K. Mácha.

Již z názvu jednotlivých statí je patrné, že zdaleka ne všechny příspěvky se zabývají ústředním tématem, jež dalo název knize — normalitou osobnosti — a že daly spíše přednost úvahám o problematice osobnosti z různých hledisek, která k jejímu porozumění ovšem přispívají. Právě problém osobnosti ve vztahu k normalitě či abnormalitě mohl být analyzován pozorněji a byla by vítána i pojmová analýza kritických termínů: abnormalita, abnormita, anomalita, anormativita atd.

Tento problém cítil ve svém pronikavém příspěvku zejména J. Janoušek, kte-

rý vyšel z konstatování, že normalitu nelze redukovat na normativitu; mnohoznačnost pojmu normální v neméně zdařilém příspěvku (ve významu statistickém, funkčním a normativním) analyzoval kriticky i Lát, který zdůraznil zejména fakt, že základním předpokladem pojmu normalita je existence proměnlivosti (variability) jedince. Z hlediska psychiatrie přinesli řadu podnětů Vondráček a Dobiáš i Prokúpek a velmi fundovaně, vycházející ze svých dosavadních publikací, podrobil rozboru kritéria a podmínky normálního vývoje v dětství J. Langmeier.

Protože knihu psal kolektiv odborníků vyhraněných individualit i názorů, je mnoho příležitostí k přemýšlení, námitkám, diskusím, souhlasu i nesouhlasu. Lze uvažovat o tom, zda vydavatelčina chvályhodná tolerance k mínění druhých nevedla nakonec přece jen spíše k převaze příspěvků k problému než o problému. Je stejně chvályhodné, že vydavatelka prohloubila úvahy o normalitě také o dimenze filosofické (i když leckde diskutabilní) a vyhnula se pouhému prakticismu. Na druhé straně však je možno litovat toho, že víc místa nebylo věnováno právě problémům určování normality osobnosti v praxi, správnosti či nesprávnosti, oprávněnosti nebo neoprávněnosti psychologických i gnozeologických kritérií tohoto určování atd., jež je do značné míry obtížnější a mnohdy i odpovědnější než domyšlení filosofického dosahu problémů normality osobnosti.

Závěrem nutno konstatovat, že kolektiv bystrých autorů napsal bystrou, podnětnou a živou knížku, která sice nechtěla dospět k nějakému definitivnímu řešení, což by bylo neskromné, ale o to víc nutí k zamyšlení a promýšlení problému, jež patří prakticky i teoreticky k nejdůležitějším.

Robert Konečný

Josef Švancara

EMOCE, CITY A MOTIVACE

Státní pedagogické nakladatelství, Praha
1973. 179 stran.

Otázky motivace a zvláště emocí byly a jsou slabým místem nejen psychologické teorie, ale i výuky. J. Švancara se v posuzované práci především staví studentovi po bok jako jeho průvodce po zvolené oblasti: teoretické přehledy, výzkumné techniky a živé literární i názorné ilustrace jsou zvoleny a předloženy tak, aby překonaly pocit roztržitého často pocházející z mnoha pojetí, domněnek a výsledků zdánlivě nesouměřitelných.